

Όνοματεπώνυμο: .....  
Μάθημα: .....  
Ύλη: .....  
Επιμέλεια διαγωνίσματος: .....  
Αξιολόγηση : .....

## ΙΣΤΟΡΙΑ ΒΓ' ΛΥΚΕΙΟΥ

### Θέμα Α

1. Να δώσετε τον ορισμό των ακόλουθων ιστορικών όρων:

- α. Μεγάλη Ιδέα
- β. Εθνικές Γαίες
- γ. Σερπιέρι-Ρου

Μονάδες 15

2. Να αντιστοιχίσετε σωστά τα γεγονότα με τις χρονολογίες

| ΓΕΓΟΝΟΤΑ                                    | ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ |
|---------------------------------------------|-------------|
| 1. Προσάρτηση Επτανήσων                     | α) 1881     |
| 2. Ναυτικός αποκλεισμός από<br>αγγλογάλλους | β) 1864     |
| 3. Προσάρτηση Θεσσαλίας                     | γ) 1854     |

Μονάδες 5

**3. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ)**

1. Τα σύνορα του νέου ελληνικού κράτους αποτελούσε η γραμμή Παγασητικού-Αμβρακικού κόλπου.
2. Οι ελληνικές πόλεις κατά τον 19ο αιώνα ανταγωνίζονταν τις αντίστοιχες της δυτικής Ευρώπης.
3. Η μετακίνηση ανθρώπων από την ύπαιθρο προς τα αστικά κέντρα στόχευε αποκλειστικά σε μόνιμη εγκατάσταση.
4. Για τους εύπορους Έλληνες του εξωτερικού το ελληνικό βασίλειο φάνταζε, για πολλές δεκαετίες, ως ο ιδανικός τόπος ανάπτυξης των οικονομικών τους δραστηριοτήτων.
5. Όταν εξετάζουμε το εμπόριο της Ελλάδας μέχρι το 1913, εννοούμε βασικά το εσωτερικό εμπόριο.
6. Ο πληθυσμός της Ελλάδας, με την προσάρτηση των Ιονίων νησιών και της Θεσσαλίας, αυξήθηκε κατά 2,5 φορές.
7. Στις εξαγωγές περισσότερο από τα 2/3 (σε αξία) του συνόλου ήταν γεωργικά προϊόντα.
8. Η ελληνική εμπορική δραστηριότητα περιοριζόταν μέσα στα σύνορα του ελληνικού κράτους.
9. Στην πρώτη θέση των εισαγόμενων αγροτικών ειδών βρίσκονταν τα δημητριακά.
10. Τα έσοδα από τα τελωνεία αποτελούσαν πραγματικά ένα σημαντικό ποσοστό των δημοσίων εσόδων.

**Μονάδες 10**

**Θέμα Β**

**1. Να αναφερθείτε:**

- α) στην πυκνότητα του πληθυσμού και στην κατάσταση της χώρας μετά την Επανάσταση (μονάδες 5) και
- β) στις χώρες με τις οποίες η Ελλάδα ανέπτυξε εμπορικούς δεσμούς κατά το 19ο αιώνα. (μονάδες 5)

**Μονάδες 10**

2. Ποια στάση κράτησε η ελληνική διασπορά απέναντι στο ελληνικό κράτος ως τα τέλη του 19ου αιώνα;

**Μονάδες 10**

### **Θέμα Γ**

**Γ1.** Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από το παρακάτω κείμενο που σας δίνεται, να αναφερθείτε στις νομοθετικές ρυθμίσεις του 1870-1871 για την επίλυση του αγροτικού ζητήματος στην Ελλάδα, και ειδικότερα:

α. στους στόχους και το περιεχόμενο των ρυθμίσεων (μονάδες 15)

β. στην υλοποίησή τους (μονάδες 10).

**Μονάδες 25**

### **ΠΗΓΗ**

Οι λόγοι που ωθούν την κυβέρνηση Κουμουνδούρου στη σημαντική αυτή θεσμική μεταβολή είναι πολλαπλοί.

α) Λόγοι οικονομικοί: Με την αγροτική μεταρρύθμιση του 1871 το κράτος επιχειρεί να επαυξήσει τα δικά του έσοδα από τα ποσά της εξαγοράς, όπως και των τραπεζών και των εμπορικών ομάδων, καθώς έρχεται να ενισχύσει τις φυτείες και το μικρό ή μεσαίο οικογενειακό κλήρο. Με την επέκταση των εξαγωγών του αγροτικού προϊόντος των φυτειών, οι εμπορικές ομάδες θα δουν μια ταχεία ανάπτυξή τους, ενώ ταυτόχρονα θα ενισχυθεί ο ρόλος τους στη δανειοδότηση των τρεχουσών αναγκών των νέων τώρα μικροπαραγωγών.

Με την παραχώρηση της δημόσιας γης, το κράτος θα στερηθεί το 25% της ακαθάριστης παραγωγής, αλλά θα αποκτήσει νέες πηγές εσόδων, τους φόρους και τους δασμούς, που θα επιβληθούν στο αυξημένο τώρα αγροτικό προϊόν των φυτειών, καθώς θα έχουμε μια επέκταση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και αύξηση της παραγωγής.

β) Λόγοι κοινωνικοί: Αν και δεν υπάρχει κάποιο συγκροτημένο κίνημα ακτημόνων, οι καταπατήσεις των εθνικών και εκκλησιαστικών γαιών εκ μέρους μη κληρούχων ή μικροϊδιοκτητών σε διάφορες περιοχές της χώρας, ιδιαίτερα στην Πελοπόννησο, που δημιουργούν εστίες εντάσεων, συνηγορούν για την προικοδότηση αυτών των κοινωνικών ομάδων με «λαχίδια»\* εθνικής γης. [...]

Το όλο εγχείρημα μπορούμε να το δούμε ως ένα μέρος της όλης προσπάθειας του Α. Κουμουνδούρου, που αγκαλιάζει την περίοδο 1860- 1880 και αποσκοπεί με την ανάπτυξη της γεωργίας [...] στην προώθηση της εκβιομηχάνισης στην Ελλάδα.

\* λ α χ ί δ ι α : τ ε μ ά χ ι α γ η ς .

Θ. Καλαφάτης, «Η αγροτική οικονομία. Όψεις της αγροτικής ανάπτυξης», Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000, τ.5, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2003, σ. 72.

Γ2. Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο των πηγών και τις σχετικές πληροφορίες του βιβλίου σας να παρουσιάσετε τα χαρακτηριστικά των μετακινήσεων των αγροτικών πληθυσμών εντός των ορίων της χώρας και προς το εξωτερικό

**Μονάδες 25**

## ΠΗΓΗ 1

### Αγροτική Έξοδος

Οι χωρικοί της Ρούμελης, της Ηπείρου, του ανατολικού Μωριά, όλο και πολυπληθέστεροι, εγκαταλείπουν το χωριό και καταφεύγουν στις πόλεις· στην Αθήνα ο πληθυσμός, όπως θα δούμε, δεκαπλασιάζεται μέσα σε ογδόντα χρόνια, από τα 1830 ως τα 1909. Όπως η ζήτηση για τα αδύνατά τους χωράφια είναι μηδαμινή, συχνά μη καταφέροντας να ρευστοποιήσουν την αγροτική περιουσία τους, οι οικογένειες χωρίζονται, τα γυναικόπαιδα παραμένουν στο χωριό, ενώ τα αρσενικά μέλη καταφεύγουν για εργασία στις πόλεις και επιστρέφουν μόνο το θέρος και την εποχή της σποράς. Για μια μεταβατική περίοδο που βαστάει κάποτε ολόκληρη γενιά, ο

εργάτης ή ο οικιακός υπηρέτης στην Αθήνα ζει ακόμα με το ψωμοτύρι που του στέλνει το χωριό, εξακολουθεί ακόμα να στηρίζεται στο χωριό· η προλεταριοποίηση της οικονομικής αλλά και της ιδεολογικής ύπαρξης του μετατίθεται έτσι για δεκαετίες ολόκληρες ...

Κ. Μοσκόφ, Εισαγωγικά στην Ιστορία του Κινήματος της Εργατικής Τάξης.

Η διαμόρφωση της εθνικής και κοινωνικής συνείδησης στην Ελλάδα,

εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1988, σσ. 122-123

## ΠΗΓΗ 2

### **Διαδικασία Αστικής Συγκέντρωσης. Μετανάστευση**

Είναι αλήθεια πως ο σχηματισμός των ελληνικών πόλεων (που στην ουσία ήταν ανύπαρκτες την εποχή που δημιουργήθηκε το ελεύθερο βασίλειο), προκύπτει βασικά από τη συρροή των αγροτών στα αστικά κέντρα. Όμως σ' ολόκληρο το 19ο αιώνα είναι εντελώς αδύνατο να δώσουμε ακριβείς αριθμούς. Αποκαλυπτικό όμως είναι το γεγονός, ότι το 1890 ενώ το σύνολο του αυστηρά αστικού πληθυσμού της χώρας, που περιλαμβάνει τα είκοσι τρία σημαντικότερα αστικά κέντρα, φτάνει τις 404.000 (από τις οποίες οι 190.000 αντιπροσωπεύουν το συνολικό ποσό αύξησης των κατοίκων των πόλεων από το 1853, ο αριθμός των ανθρώπων που είχαν γεννηθεί στην Ελλάδα και κατοικούσαν στο εξωτερικό έφτασε σε 180.000. Ο αριθμός, λοιπόν, των μεταναστών το 1890 είναι της ίδιας τάξεως με το σύνολο της αύξησης του αστικού πληθυσμού σε απόλυτους όρους. Η αύξηση όμως αυτή, περιλαμβάνει και τη φυσική αύξηση του αστικού πληθυσμού: την περίοδο αυτή πρέπει να είναι της τάξεως των 50%. Το τμήμα εκείνο του αστικού πληθυσμού που αυξήθηκε λόγω της εσωτερικής μετανάστευσης δε θα πρέπει συνεπώς να ξεπερνάει πολύ τις 100.000 κατοίκους. Συμπεραίνουμε λοιπόν, ότι το μεταναστευτικό ρεύμα προς το εξωτερικό, ήταν αριθμητικά ισχυρότερο από το ρεύμα αστικοποίησης· μ' άλλα λόγια: περισσότεροι κάτοικοι της ελληνικής επαρχίας οδηγούνται προς το εξωτερικό, παρά προς τις πόλεις.

{..} Το αποδημητικό ρεύμα κατευθύνεται αρχικά προς την Κωνσταντινούπολη και τα δυτικά παράλια της Μικράς Ασίας.

{..} Όμως οι πληθυσμιακές μετακινήσεις δεν κατευθύνονται μόνο προς την Τουρκία αλλά και προς τη μεσημβρινή Ρωσία, όπου υπήρχαν 600.000 Έλληνες το 1920, και τη Ρουμανία.

{..} Για τις Η.Π.Α. μεταναστεύουν 376.000 κάτοικοι, ενώ 390.000 προστίθενται στον πληθυσμό των αστικών κέντρων στο διάστημα 1889-1920 (εδώ συμπεριλαμβάνεται και η φυσική αύξηση του αστικού πληθυσμού).

Κ. Τσουκαλά, Εξάρτηση και Αναπαραγωγή, σσ. 107-108

*Καλή επιτυχία!*